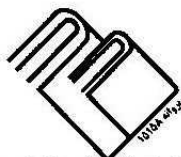


تحصیل تابعیت و حقوق ناشی از آن برای فرزندان
متولدشده در ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی
«مطالعه چالش‌ها، موانع و محدودیت‌ها»

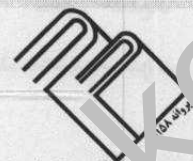
پدیدآوران:
آزاده ستوده
مریم داوردان
کمال حمید
سیب محمود موسوی

چاپ نخست - تابستان ۱۳۹۰



انتشارات کتابکده آرشیدا

عنوان و نام پدیدآور	: تحصیل تابعیت و حقوق ناشی از آن برای فرزندان متولد شده در ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی «مطالعه چالش ها، موانع و محدودیت ها»/ پدیدآوران
مشخصات نشر	: اهواز: کتابکده آرشیدا، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۳۰۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۰۹۳۶-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: پدیدآوران آزاد ستوده، مریم داوردان، کامل حمید، سید محمود موسوی.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: فرزندان مهاجران - وضع حقوقی و قوانین - ایران
موضوع	: Children of immigrants - Legal status, laws, etc. - Iran
موضوع	: تابعیت - ایران
موضوع	: Citizenship - Iran
موضوع	: ازدواج دو ملیتی - ایران
موضوع	: Intercountry marriage - Iran
موضوع	: خارجیان - ایران - حقوق مدنی
موضوع	: Aliens - Civil rights - Iran
شناسه افزوده	: ستوده، آزاده، ۱۳۵۸ -
رده بندی کنگره	: KMHy۴۴۰
رده بندی دیویی	: ۳۴۵/۵۵۰۲۳۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۲۶۷۶۶۰



انتشارات کتابکده آرشیدا

تحصیل تابعیت و حقوق ناشی از آن برای فرزندان متولد شده در ازدواج زنان ایرانی با

مردان خارجی

«مطالعه چالش ها، موانع و محدودیت ها»

نویسندگان: آزاده ستوده، مریم داوردان، کامل حمید، سید محمود موسوی

ناشر: کتابکده آرشیدا

نوبت چاپ: اول ۹۹

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۰۹۳۶-۸

مرکز نشر و پخش: اهواز-امانیه- خیابان سقراط غربی- کوچه خاکسار- پلاک ۱۲۰

تلفن تماس: ۰۶۱-۳۳۸۳۸۲۸۳ - ۰۹۱۶۳۰۴۹۴۶۸

نشانی اینترنتی: www.ketabr.ir پست الکترونیکی: ketabkadehr.pub@gmail.com

حق چاپ برای نویسندگان محفوظ است.

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه.....
آغاز سخن	۱.....
طرح بحث	۱۷.....
فصل اول: مفاهیم و مبانی حقوقی خانواده، ازدواج و تابیت	
مبحث اول: مفهوم خانواده	۲۹.....
گفتار اول: تعریف خانواده در حقوق موضوعه	۳۱.....
بند اول: عربت لغوی	۳۱.....
بند دوم: عربت اصطلاحی	۳۲.....
گفتار دوم: تعریف خانواده در فقه اسلام	۳۵.....
بند اول: فقه امامیه	۴۱.....
بند دوم: فقه عامه	۴۲.....
گفتار سوم: تعریف خانواده در اسناد و مراعات بین المللی	۴۲.....
گفتار چهارم: تعریف خانواده در شریع الهی	۴۶.....
مبحث دوم: مفهوم ازدواج (نکاح)	۴۷.....
گفتار اول: معنا و مفهوم ازدواج	۵۲.....
بند اول: معنای لغوی	۵۳.....
بند دوم: معنای اصطلاحی	۵۳.....
بند سوم: تعریف نکاح در حقوق موضوعه	۵۴.....
بند چهارم: تعریف جامعه شناختی نکاح	۵۶.....
گفتار دوم: انواع نکاح	۶۰.....
بند اول: نکاح دائم	۶۰.....
بند دوم: نکاح موقت	۶۱.....
الف: عدم محدودیت	۶۲.....
ب: رعایت حرمت	۶۲.....

۶۳	ب: حقوق فرزندان
۶۳	ت: انحصار این نوع نکاح به حقوق ایران
۶۵	بند سوم: تفاوت‌های نکاح دائم و موقت
۶۵	الف: ثبت واقعه نکاح
۶۸	ب: دوام و توقیت
۶۹	ب: تعیین مهر
۷۱	ت: نفقه
۷۲	ث: انحلال نکاح
۷۲	ج: مدت عدّه
۷۳	ج: سقف بددی
۷۵	گفتار سوم: بین‌المللی‌گری ازدواج
۷۶	بند اول: نامزدی
۸۰	بند دوم: تنظیم عقدنامه (قرار ادا: واج)
۸۱	مبحث سوم: مفهوم و مبانی تری تأیید
۸۲	گفتار اول: مفاهیم
۸۲	بند اول: تعریف تبعه
۸۳	بند دوم: تعریف اتباع
۸۴	بند سوم: تعریف تابعیت
۸۷	بند چهارم: تعریف بیگانه
۹۱	گفتار دوم: اصول و مبانی حقوق بیگانگان در ایران
۹۲	بند اول: حقوق بیگانگان در ایران
۹۲	الف: رعایت احوال شخصیه
۹۳	۱- اهلیت
۹۴	۲- نکاح، فسخ نکاح و طلاق اتباع بیگانه
۹۶	۳- قرابت و نسب

۴- حقوق ارثیه اتباع بیگانه	۹۷
ب: آزادی ورود، اقامت و خروج	۹۸
پ: تملک اموال	۹۹
ت: حق دادخواهی	۱۰۱
بند دوم: استملاک بیگانگان	۱۰۱
الف: استملاک اتباع بیگانه که در ایران اقامت دائم دارند	۱۰۱
ب: استملاک اتباع بیگانه که در ایران اقامتگاه موقت دارند	۱۰۳
پ: استملاک محل سفارتخانه و کنسولگری‌ها و مؤسسات وابسته به دولت	۱۰۵
گفتار سوم: تابعیت زن و تأثیر آن بر تابعیت فرزندان	۱۰۵
بند اول: مبانی نظری تابعیت	۱۰۶
الف: وحدت تابعیت	۱۰۶
ب: استقلال تام تابعیت	۱۰۸
پ: استقلال نسبی تابعیت	۱۰۹
ت: تابعیت و کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان (مصوب ۱۹۳۲ اسلو)	۱۱۱
۱- نقد ماده (۹) کنوانسیون	۱۱۴
۲- تابعیت زن در حقوق داخلی با لحاظ کنوانسیون	۱۱۶
۱-۲- شرایط ماهوی تابعیت	۱۱۶
۲-۲- شرایط شکلی تابعیت	۱۱۷
۳-۲- تابعیت دولت متبوع قاضی	۱۱۸
۴-۲- تابعیت دولت دیگر غیر از دولت متبوع قاضی	۱۱۹
۵-۲- تابعیت فرزندان متولد از ازدواج زن ایرانی با مرد خارجی	۱۲۰
۱-۵-۲- تحلیل ماده (۹۷۶) قانون مدنی	۱۲۰
۲-۵-۲- تحلیل ماده (۹۸۴) قانون مدنی	۱۲۳
۳-۵-۲- مقایسه کنوانسیون با حقوق (قانون) مدنی	۱۲۳
۱-۳-۵-۲- تفاوت در مبانی نظری	۱۲۴

۱۲۴.....	۲-۳-۵- تفاوت در مصادیق
۱۲۸.....	گفتار دوم: حقوق مدنی و سیاسی ناشی از تابعیت
	فصل دوم: وضعیت حقوقی اطفال متولد از زنان ایرانی در ازدواج اتباع بیگانه
	مبحث اول: بررسی امکان گسترش حمایت‌های حقوقی در مورد ازدواج
۱۳۵.....	زنان ایرانی با اتباع غیرایرانی
	گفتار اول: لزوم کسب اجازه مخصوص از دولت در ازدواج زن ایرانی با
۱۳۸.....	مرد رنجی
۱۴۲.....	گفتار دوم: بررسی قوانین حمایتی در آیین‌نامه‌ها و قانون مدنی
۱۵۰.....	گفتار سوم: ازدواج در تابعیت زن
۱۵۲.....	گفتار چهارم: سبب کنونی قانون (مقررات) تابعیت در کشورها
۱۵۳.....	گفتار پنجم: مروری بر تابعیت زن در کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی
۱۵۴.....	بند اول: اعلامیه جهانی حقوق بشر
۱۵۴.....	بند دوم: کنوانسیون مربوط به زنان متأهله
۱۵۵.....	بند سوم: کنوانسیون اروپایی تابعیت
۱۵۶.....	گفتار ششم: آثار ازدواج زنان ایرانی با اتباع بیگانه
۱۵۷.....	بند اول: محدودیت در تملک اموال
۱۵۷.....	بند دوم: محرومیت نسبی از حقوق سیاسی
۱۵۸.....	بند سوم: تبعیت در اموال شخصیه از کشور متبوع شوهر
۱۵۹.....	بند چهارم: ایجاد تابعیت مضاعف
۱۵۹.....	بند پنجم: آزاد نبودن در انتخاب همسر
۱۵۹.....	بند ششم: مشکلات مربوط به حقوق مالی و ارثی
۱۶۰.....	بند هفتم: محدودیت در حقوق مادری
۱۶۰.....	بند هشتم: محدودیت در حقوق فرزندان
۱۶۲.....	گفتار هفتم: عوامل ازدواج‌های شرعی غیررسمی توسط زنان ایرانی

گفتار هشتم: عوامل ازدواج‌های شرعی غیررسمی توسط اتباع بیگانه	۱۶۲
گفتار نهم: دلایل کسب نکردن مجوز زناشویی	۱۶۳
گفتار دهم: مشکلات عمده ازدواج‌های غیررسمی	۱۶۴
مبحث دوم: وضعیت حقوقی ازدواج بیگانگان در ایران	۱۶۴
گفتار اول: فلسفه ممنوعیت ازدواج با بیگانگان	۱۶۶
گفتار دوم: ازدواج‌های غیررسمی از منظر حقوق ایران	۱۶۸
گفتار سوم: ازدواج زن ایرانی با مرد بیگانه در ایران	۱۶۹
گفتار چهارم: ازدواج زن ایرانی با مرد بیگانه در خارج از ایران	۱۶۹
گفتار پنجم: ازدواج مرد ایرانی با زن تبعه بیگانه	۱۷۰
مبحث سوم: ابعاد حقوقی ازدواج با اتباع خارجی	۱۷۱
گفتار اول: وضعیت حقوقی ازدواج با اتباع بیگانه	۱۷۲
بند اول: ازدواج مرد ایرانی با زن خارجی	۱۷۳
بند دوم: ازدواج مرد خارجی با زن ایرانی	۱۷۴
گفتار دوم: نکاح مسلمان با غیرمسلمان	۱۷۹
بند اول: ازدواج مرد غیرمسلمان با زن مسلمان	۱۷۹
بند دوم: ازدواج مرد مسلمان با زن غیرمسلمان	۱۷۹
گفتار سوم: آثار ازدواج با اتباع بیگانه از حیث تابعیت	۱۸۱
بند اول: ازدواج مرد ایرانی با زن خارجی	۱۸۱
بند دوم: ازدواج زن ایرانی با مرد خارجی	۱۸۴
گفتار چهارم: تابعیت مضاعف ناشی از ازدواج با اتباع بیگانه	۱۸۴
بند اول: مواضع بین‌المللی در ارتباط با تابعیت مضاعف	۱۹۰
بند دوم: موضع قانون مدنی	۱۹۴
بند سوم: موارد تابعیت مضاعف ناشی از ازدواج با اتباع بیگانه	۱۹۴
مبحث چهارم: جایگاه مادر ایرانی در انتقال تابعیت به فرزند (ماده ۹۷۶)	
قانون مدنی و ماده واحده سال ۱۳۸۵ در خصوص تابعیت	۱۹۶

گفتار اول: توکد فرزند در خارج از ایران از مادر ایرانی	۱۹۷
گفتار دوم: توکد فرزند در ایران از مادر ایرانی	۱۹۹
بند اول: مقررات قانون مدنی	۲۰۰
بند دوم: بررسی «طرح تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی»	۲۱۱
الف: افزوده شدن مورد جدیدی به مصادیق اصل خاک در نظام تابعیت ایران	۲۱۸
ب: تابعیت اکتسابی مشمولان ماده واحده	۲۱۸
مبحث پنجم: نقدی بر ماده واحده تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی مصوب ۱۳۸۵/۰۷/۰۲	۲۲۸
گفتار اول: رصعیت قبل از وضع قانون ماده واحده (وضعیت فرزندان حاصل از پدر خارجی - ایران)	۲۳۴
بند اول: زن از دید قانون ایران خارجی باشد	۲۳۵
بند دوم: زن از دید قانون ایران ایرانی باشد	۲۳۸
الف: تابعیت زوج بر زوجه تسلیم شود	۲۳۹
ب: تابعیت زوج بر زوجه تحمیل شود	۲۴۰
گفتار دوم: وضعیت فرزندان حاصل از نکاح پدر خارجی و مادر ایرانی بعد از وضع قانون ماده واحده	۲۴۳
بند اول: تفاوت بند (۵) ماده (۹۷۶) با قانون ماده واحده جدید	۲۴۷
بند دوم: علت و ضرورت وجودی وضع ماده واحده	۲۵۱
فرجام سخن	۲۵۵
منابع و مأخذ	۲۷۳

آغاز سخن:

در هر نظام حقوقی، مهم‌ترین و در عین حال، اصلی‌ترین معیار جهت برخورداری از حقوق مدنی و سیاسی و دیگر حمایت‌های قانونی، وجود یک رابطه عمیق سیاسی اجتماعی میان شهروند (تابع) و نظام سیاسی (حاکمیت) است. این مهم در ادبیات سیاسی، «تابعیت» نامیده می‌شود. در واقع، تابعیت، رابطه سیاسی بین فرد و دولت متبوع بوده و دارای آثار حقوقی خاصی است. یکی از عوامل تعیین و تغییر تابعیت اشخاص نسبت به خود، همسر و فرزندان، ازدواج می‌باشد. هم‌برین اثر ازدواج در تابعیت فرزندان، زمانی آشکار می‌شود که در تابعیت پدر، مادر، عمل اختلاف باشد.

با وجود آن که تابعیت در ادب و مذاهب (و به تبع آن در حقوق داخلی کشورها) و بعدها در حقوق بین‌الملل مورد تأکید و توجه قرار گرفته است، لیکن بر این مؤلفه محدودیت‌ها و موانع جهت تحصیل، تحمیل شده است چرا که تابعیت موجب ایجاد حقوقی می‌گردد که اولاً از منظر واضعان مقررات داخلی کشورها، تنها برای اتباع خویش (شهروندان) خصص شده است.

البته آنچه مورد توجه ادیان الهی، اندیشمندان و دولتمداران ملل مختلف جهان بوده، رعایت حقوق بشر در تمامی ابعاد و زوایای آن می‌باشد. کتب الهی به خصوص قرآن کریم، همگان را به حفظ مقام و حقوق والای انسان مکلف نموده است.

در جامعه بین‌المللی نیز اسناد متعددی در زمینه حمایت از حقوق بشر وجود دارد. در مقدمه منشور ملل متحد آمده: «با اعلام مجدد ایمان خود به حقوق اساسی بشر و به حیثیت و ارزش شخصیت والای انسانی و تساوی حقوق بین زن و مرد و همچنین بین ملت‌ها اعم از کوچک و بزرگ ...».